

DOMSTOLENS DOM (femte avdelningen)
den 16 december 1999 *

I mål C-198/98,

angående en begäran enligt artikel 177 i EG-fördraget (nu artikel 234 EG), från Industrial Tribunal, Bristol (Förenade kungariket), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

G. Everson,

T.J. Barrass

och

Secretary of State for Trade and Industry,

Bell Lines Ltd, i likvidation,

angående tolkningen av rådets direktiv 80/987/EEG av den 20 oktober 1980 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens (EGT L 283, s. 23; svensk specialutgåva, område 5, volym 2, s. 121),

* Rättegångsspråk: engelska.

meddelar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden på första avdelningen L. Sevón, tillförordnad ordförande på femte avdelningen, samt domarna C. Gulmann, J.-P. Puissochet, P. Jann och M. Wathelet (referent),

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
justitiesekreterare: avdelningsdirektören H.A. Rühl,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

- Everson och Barrass, genom M. Tether, barrister, enligt fullmakt från Pattinson & Brewer, solicitors,
- Förenade kungarikets regering, genom M. Ewing, Treasury Solicitor's Department, i egenskap av ombud, biträdd av M. Hoskins, barrister,
- Irlands regering, genom A. Buckley, Chief State Solicitor, i egenskap av ombud, biträdd av E. FitzSimons, C.O hOisin och C. O'Rourke, BL,
- Italiens regering, genom professor U. Leanza, chef för avdelningen för diplomatiska tvister vid utrikesministeriet, i egenskap av ombud, biträdd av G. Aiello, avvocato dello Stato,

- Nederländernas regering, genom juridiske rådgivaren M. A. Fierstra, utrikesministeriet, i egenskap av ombud,

- Europeiska gemenskapernas kommission genom juridiske rådgivaren D. Gouloussis, och N. Yerrell, nationell tjänsteman med förordnande vid rättstjänsten, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att muntliga yttranden har avgivits vid sammanträdet den 6 juli 1999 av: Everson och Barrass, företrädda av M. Tether, Förenade kungarikets regering, företrädd av M. Ewing, biträdd av M. Hoskins, Irlands regering, företrädd av M. Cush, SC, och C.O hOisin, Italiens regering, företrädd av G. Aiello, Nederländernas regering, företrädd av M. A. Fierstra, och kommissionen, företrädd av D. Gouloussis och N. Yerrell,

och efter att den 9 september 1999 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Industrial Tribunal, Bristol, har genom beslut av den 6 maj 1998, som inkom till domstolen den 25 maj samma år, i enlighet med artikel 177 i EG-fördraget

(nu artikel 234 EG) ställt en fråga om tolkningen av artikel 3 i rådets direktiv 80/987/EEG av den 20 oktober 1980 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens (EGT L 283, s. 23, svensk specialutgåva, område 5, volym 2, s. 121, nedan kallat direktivet).

- 2 Frågan har uppkommit i en tvist mellan Everson och Barrass, å ena sidan, och Secretary of State for Trade and Industry (nedan kallad Secretary of State), å andra sidan, avseende reglering av utestående fordringar, efter det att deras arbetsgivare, bolaget Bell Lines Ltd (nedan kallat Bell), hade blivit insolvent.

Tillämpliga bestämmelser

Gemenskapsrätten

- 3 Avsikten med direktivet är att tillförsäkra arbetstagare ett gemenskapsrättsligt minimiskydd vid arbetsgivarens insolvens, utan att inverka på gynnsammare bestämmelser om sådana finns i medlemsstaterna. Enligt direktivet är därför medlemsstaterna skyldiga att inrätta ett organ som garanterar betalning av arbetstagarnas utestående fordringar vid arbetsgivarens insolvens.
- 4 Direktivet skall enligt artikel 1.1

”tillämpas på arbetstagares fordringar på grund av anställningsavtal eller anställningsförhållanden gentemot arbetsgivare som är att anse som insolventa enligt artikel 2.1”.

5 Artikel 2.1 har följande lydelse:

”Såvitt gäller detta direktiv skall en arbetsgivare anses vara insolvent

a) när en ansökan har inlämnats om att det i enlighet med respektive medlemsstats lagar och andra författningar skall inledas ett förfarande som innebär att arbetsgivarens tillgångar tas i anspråk för att kollektivt tillgodose borgenärernas fordringar och som gör det möjligt att ta hänsyn till fordringarna enligt artikel 1,

b) när den enligt dessa lagar och andra författningar behöriga myndigheten

— antingen har beslutat att inleda förfarandet,

— eller har fastställt att arbetsgivarens företag eller verksamhet definitivt har upphört och att befintliga tillgångar är otillräckliga för att förfarandet skall kunna inledas.”

6 I artikel 3 i direktivet föreskrivs att medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att garantiinstitutioner garanterar betalning av arbetstagarnas utestående fordringar som grundar sig på anställningsavtal eller anställningsförhållanden och som gäller lön för tiden före ett visst datum.

7 Artikel 5 i direktivet har följande lydelse:

”Medlemsstaterna skall införa detaljerade bestämmelser för garantiinstitutionernas organisation, finansiering och verksamhet, i överensstämmelse med framför allt följande principer:

a) Institutionernas tillgångar skall vara fristående från arbetsgivarnas driftskapital och skall inte vara tillgängliga vid ett insolvensförfarande.

b) Arbetsgivarna skall bidra till institutionernas finansiering om den inte fullgörs helt av offentliga myndigheter.

- c) Institutionernas ansvar skall bestå oberoende av om förpliktelserna att bidra till finansieringen har uppfyllts eller inte.”

Nationell lagstiftning

8 Avdelning XII i Employments Rights Act 1996 (lagen om anställdas rättigheter, nedan kallad 1996 års lag) syftar till att införliva direktivet med intern rätt i Förenade kungariket.

9 Enligt den hänskjutande domstolen finns i 1996 års lag ingen uttrycklig regel för det fall att ett bolag som har ett fast driftställe i Förenade kungariket och som har anställda där, men som har bildats i en annan medlemsstat, blir insolvent enligt lagstiftningen i sistnämnda stat.

Twisten vid den nationella domstolen

10 Bolaget Bell, vilket nu är i likvidation, är ett bolag bildat enligt irländsk rätt, med säte i Dublin. Bolaget bedrev rörelse som skeppsklarerare, bland annat i Förenade kungariket, där det bedrev sin verksamhet från olika driftställen och hade 209 anställda. Både bolaget och varje enskild anställd betalade avgifter för social trygghet till National Insurance Fund.

11 I juli 1997 förordnade High Court (Irland) att Bell skulle avvecklas, eftersom det var insolvent, och utsåg en likvidator. High Court of Justice (England & Wales)

erkände likvidatorsutnämningen enligt bestämmelserna om samarbete mellan domstolar som handlägger ärenden om insolvens och utsåg själv särskilda förvaltare som skulle biträda vid avvecklingen av Bells egendom i Förenade kungariket.

- 12 Bells anställda i Förenade kungariket sades upp. De flesta av dessa anställda ingav, med stöd av avdelning XII i 1996 års lag, ansökningar till Secretary of State om ersättning för inestående lön, semesterlön och skadestånd på grund av underlåtenhet att vidta uppsägningar som bolaget inte hade betalat dem. Dessa ansökningar avslogs med motiveringen att 1996 års lag, tolkad mot bakgrund av EG-domstolens dom av den 17 september 1997 i mål C-117/96, Mosbæk (REG 1997, s. I-5017), inte medför betalningsansvar för dessa ersättningar.
- 13 Sökandena i målet vid den nationella domstolen var anställda vid Bells filial i Avonmouth, i närheten av Bristol. Denna filial var registrerad i Registrar of Companies for England and Wales enligt section 690A i Companies Act 1985 och Schedule 21A till nämnda lag. Genom dessa bestämmelser har reglerna om filialregistrering i rådets elfte direktiv 89/666/EEG av den 21 december 1989 om krav på offentlighet i filialer som har öppnats i en medlemsstat av vissa typer av bolag som lyder under lagstiftningen i en annan stat (EGT L 395, s. 36; svensk specialutgåva, område 17, volym 1, s. 99) införlivats med intern rätt i Förenade kungariket. Denna registrering medförde emellertid inte att filialen i Avonmouth blev en juridisk person.
- 14 Sökandena har vid den hänskjutande domstolen hävdats att deras situation skiljer sig från den som var för handen i det ovannämnda målet Mosbæk, så till vida att Bell i förevarande fall hade ett fast driftställe i Förenade kungariket, var registrerat i denna medlemsstat vad avser skatte-, tull- och socialförsäkringslagstiftning samt hade betalat in socialförsäkringsavgifter till Förenade kungariket för sina anställda i denna medlemsstat.

- 15 Secretary of State har gjort gällande att det är den irländska garantiinstitutionen som ansvarar för betalningen av sökandenas fordringar, eftersom det var i Irland som insolvensförfarandet inleddes. En sådan tolkning har den fördelen att det, i enlighet med direktivets syfte, är en enda medlemsstats garantiinstitution som ansvarar för betalningen.
- 16 Den hänskjutande domstolen ansåg med hänsyn till punkt 8 i domstolens dom av den 13 november 1990 i mål C-106/89, Marleasing (REG 1990, s. I-4135; svensk specialutgåva, volym 10), att 1996 års lag enligt de normala reglerna för tolkning av engelsk rätt inte medför att Secretary of State är betalningsansvarig gentemot sökandena i målet vid den nationella domstolen samt vilandeförklarade målet och ställde följande tolkningsfråga till EG-domstolen:

”Är det

- a) garantiinstitutionen i den medlemsstat i vilken insolvensförfaranden har inletts eller
- b) garantiinstitutionen i den medlemsstat i vilken den anställde arbetar och i vilken arbetsgivaren har ett fast driftställe som är betalningsansvarig, enligt artikel 3 i rådets direktiv 80/987/EEG av den 20 oktober 1980 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagarna vid arbetsgivarens insolvens, när
- i) en anställd arbetar i en medlemsstat för en arbetsgivare vars bolag har bildats i en annan medlemsstat, och

ii) arbetsgivaren har en filial i den medlemsstat där den anställde arbetar, vilken är registrerad enligt nationella bestämmelser om genomförande av rådets direktiv 89/666/EEG (elfte bolagsdirektivet), även om den inte är bildad som och inte har ställning av egen, från arbetsgivaren fristående, juridisk person i den medlemsstaten, och

iii) både arbetsgivaren och den anställde är skyldiga att betala avgifter för social trygghet i den medlemsstat där den anställde arbetar?”

Tolkningsfrågan

- 17 Den hänskjutande domstolen har ställt frågan för att få klarhet i vilken institution som, enligt artikel 3 i direktivet, är den behöriga institutionen vad avser betalning av utestående lönefordringar när de berörda arbetstagarna har arbetat i en medlemsstat för en filial till ett bolag som bildats enligt en annan medlemsstats rätt, och bolaget har sitt säte och har försatts i likvidation i sistnämnda stat.
- 18 Enligt den brittiska regeringen skall den behöriga garantiinstitutionen vara garantiinstitutionen i den medlemsstat där det antingen beslutas att ett förfarande inleds för att kollektivt tillgodose borgenärernas fordringar eller fastställs att företaget definitivt har upphört att existera. Denna tolkning ligger i linje med domen i det ovannämnda målet Mosbæk och har den fördelen att den är klar och

enkel att tillämpa, varför den bör tillämpas i samtliga fall då den insolvente arbetsgivaren är etablerad i en annan medlemsstat än den där arbetstagarna är bosatta och arbetar.

- 19 Sökandena i målet vid den nationella domstolen, den irländska regeringen, den italienska regeringen, den nederländska regeringen och kommissionen har hävdat att det, i enlighet med direktivets syfte, åligger garantiinstitutionen i den medlemsstat där arbetstagaren har arbetat och där arbetsgivaren hade ett fast driftställe att betala arbetstagarna de belopp som de har rätt till. De faktiska omständigheterna i förevarande fall skiljer sig väsentligt från vad som var fallet i det ovannämnda målet Mosbæk, eftersom Bell inte bara hade en filial i Förenade kungariket och var registrerat där i enlighet med direktiv 89/666 utan även i denna medlemsstat förfogade över lokaler eller andra tillgångar och avlönade sina anställda genom filialen, varvid skatter och socialförsäkringsavgifter togs ut enligt brittisk lagstiftning.
- 20 Domstolen vill inledningsvis erinra om att direktivet har till syfte att garantera arbetstagare ett minimiskydd vid arbetsgivarens insolvens. Vad avser denna garantis innehåll föreskrivs i artikel 3 i direktivet att arbetstagarnas utestående fordringar, som grundar sig på anställningsavtal eller anställningsförhållanden och som gäller lön för tiden före ett visst datum, omfattas av denna garanti.
- 21 Om arbetsgivaren är etablerad i en enda medlemsstat föreskriver direktivet att det är garantiinstitutionen i den medlemsstat där arbetsgivaren är etablerad som är den garantiinstitution som skall betala de anställda deras utestående lön.
- 22 Om arbetsgivaren, såsom här är fallet, förfogar över flera driftställen i olika medlemsstater, skall det, som ett ytterligare kriterium och med beaktande av direktivets sociala syfte, vid bedömningen av vilken garantiinstitution som är

behörig beaktas var arbetstagarna har arbetat. Arbetstagarna är nämligen i de flesta fall bekanta med sociala förhållanden och språket på denna ort.

- 23 I motsats till vad som var fallet i det ovannämnda målet Mosbæk, där den insolvente arbetsgivaren inte hade driftställe i den medlemsstat där arbetstagaren arbetade, var arbetsgivaren i förevarande fall etablerad i Förenade kungariket, eftersom den där, i Avonmouth, hade en filial med mer än 200 anställda, däribland sökandena i målet vid den hänskjutande domstolen. I ett sådant fall ankommer det på garantiinstitutionen i den stat där filialen är etablerad att betala utestående fordringar.
- 24 Svaret på tolkningsfrågan blir således att när arbetstagare vars arbetsgivare blivit insolvent arbetade i en medlemsstat för en filial till ett bolag som bildats enligt en annan medlemsstats rätt, och bolaget har sitt säte och har försatts i likvidation i sistnämnda stat, är det institutionen i den stat där arbetstagarna arbetade som skall garantera betalning av deras fordringar enligt artikel 3 i direktivet.

Rättegångskostnader

- 25 De kostnader som har förorsakats den brittiska, den irländska, den italienska, respektive den nederländska regeringen samt kommissionen, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (femte avdelningen)

— angående den fråga som genom beslut av den 6 maj 1998 har ställts av Industrial Tribunal, Bristol — följande dom:

När arbetstagare vars arbetsgivare blivit insolvent arbetade i en medlemsstat för en filial till ett bolag som bildats enligt en annan medlemsstats rätt, och bolaget har sitt säte och har försatts i likvidation i sistnämnda stat, är det institutionen i den stat där arbetstagarna arbetade som skall garantera betalning av deras fordringar enligt artikel 3 i direktivet.

Sevón

Gulmann

Puissochet

Jann

Wathelet

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 16 december 1999.

R. Grass

D.A.O. Edward

Justitiesekreterare

Ordförande på femte avdelningen